

Keeleprogramm 2016–2019

Sisukord

1. Tulemusvaldkond <i>eesti keel ja eestlus</i>	2
2. Programmi taust ja vajalikkuse põhjendus	2
3. Programmi eesmärk ja mõõdikud.....	5
4. Programmi meetmed ja tegevused.....	6
4.1. Meede 1. Eesti keele uurimise, õppimise ja õpetamise ning mainekujunduse tagamine	6
4.2. Meede 2. Eesti keele õppevõimaluste loomine väliseesti kogukondades ja välismaa kõrgkoolides	8
4.3. Meede 3. Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine	9
4.4. Meede 4. Võõrkeeleoskuse ja mitmekeelsuse toetamine	10
5. Programmi elluviimist toetavad ja võimaldavad poliitikainstrumentid.....	11
6. Programmi tegevuste eeldatav mõju läbivatele teemadele.....	11
7. Programmi juhtimiskorraldus.....	12
8. Rahastamiskava	12
9. Tegevuskava.....	14

1. Tulemusvaldkond eesti keel ja eestlus

2. Programmi taust ja vajalikkuse põhjendus

Keelepoliitika elluviimisel lähtutakse Eesti Vabariigi põhiseadusest, mille järgi peab riik tagama eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise, ning keeleseadusest. Eesti riik saab rahvusriigina toimida ja areneda, kui eesti keel on tunnustatud Eesti elanike ühtse suhtluskeelena, rahuldab ametliku riigikeelena riigi ja ühiskonna keelekasutusvajadusi ja on kasutatav kõikides eluvaldkondades. Keelevaldkond seob kogu ühiskonda, selle erinevaid sektoreid ning huvigruppe. Eesti elanike võõrkeeleoskus ning mitmekeelsuse väärtustamine toetavad eesti keele rahvusvahelist esindatust.

Eesti keele kasutuse kindlustamine erinevates eluvaldkondades, kasutajaskonna hoidmine ja laiendamine, keelekasutuse kvaliteedi parandamine, eesti keele erikujude kui kultuuriväärtuse toetamine ning Eesti elanike võõrkeeleoskuse tõstmine ja laiendamine on keele elujõulisuse kindlustamiseks vältimatud tegevused, mille arendamise ja teadliku suunamiseta ei ole keel ühelgi suunal pikemas perspektiivis jätkusuutlik. Eesti keel on ja peab jääma iseenesestmõistetavaks suhtlus- ja asjaajamisekeeleks kogu riigis ning erinevatel keeletasanditel – *Facebooki* suhtluskeelest tippteaduse keeleni. Eesti elanike jaoks praegu iseenesestmõistetava olukorra hoidmiseks tuleb teadlikult rõhutada keelekomponendi tähtsust iga Eesti riigi jaoks olulise strateegilise valiku juures. Eesti keel on Eesti riigi ja rahvuse püsimise seisukohalt riikliku tähtsusega. Keelevaldkonna strateegilisteks alusdokumentideks on „Eesti keele arengukava (2011–2017)“ (edaspidi EKA) ja „Eesti võõrkeelte strateegia 2009-2017“ (edaspidi VKS).

EKA peab aitama tagada eesti keele kui riigikeele toimimise kõikides eluvaldkondades, eesti keele õpetamise, uurimise, arendamise ja kaitse ning sellega eesti keele säilimise läbi aegade. Eesti keele arengukava põhieesmärk on anda aastateks 2011–2017 ühtne strateegiline alus ja ühtsed eesmärgid kõikide eesti keele valdkondade jätkusuutlikuks arendamiseks.

Arengukava ellurakendamise tulemusena peab eesti keele seisund 2017. aastal olema niisugune, mis rahuldab kõiki Eesti riigi ja ühiskonna keelekasutusvajadusi, eesti keel peab olema arenguvõimeline ja tunnustatud Eesti elanike ühise suhtluskeelena.

VKS-i eesmärgid on tõsta Eesti elanike motivatsiooni õppida erinevaid keeli, mitmekesistada võõrkeelte õppimise võimalusi õpiviiside, õpikohtade ja keelte valiku osas, parandada keeleõppe kvaliteeti nii formaalses kui ka mitteformaalses hariduses, kindlustada keeleõpetajate koolituse kvaliteet ja parandada ühiskonnas keeleõpetajate mainet, luua võimalused keeleoskuse hindamiseks enesehinnangu ja institutsionaalsel tasandil.

EKA ja VKSi rakendamiseks on ellu kutsutud pikemaajalised programmid:

- „Eestikeelse terminoloogia programm 2013–2017“, mille eesmärgiks on eesti oskuskeele arendamine (terminoloogiaalane töö terminikomisjonides, veebikeskkonna loomine, hoidmine, terminoloogia-alased koolitused, rahvusvaheline koostöö oskussõnavara alal);
- programm „Eestikeelsed kõrgkooliõpikud 2013-2017“, millega soodustatakse eestikeelse teadusterminoloogia levitamist ja kinnistamist kõrgkoolides, arendatakse eesti teaduskeelt, luuakse ülevaade teadusvaldkondade eestikeelse õppekirjandusega kaetusest, toetatakse eestikeelse õppe- ja teaduskirjanduse loomist ning võimaldatakse ja süvendatakse eestikeelse teadussuhtluse harjumust.
- Hõimurahvaste programm IV Riiklik abiprogramm uurali (soome-ugri ja samojeedi) põlisrahvaste keelte ja kultuuride toetuseks (2015-2019), mille eesmärk on toetada hõimurahvaste, so uurali (soome-ugri ja samojeedi) põlisrahvaste keelte ja kultuuride säilimist ning arengut.,
- „Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe programm 2011–2017“, mille eesmärkide rakendamise tulemusel tugevneb Eesti positiivne kuvand maailmas ning asend rahvusvahelises akadeemilises elus.

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele.
Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu muutmisega

- „Rahvuskaaslaste programm 2014–2020“, mis aitab välismaal elavatel eestlastel hoida sidet Eesti ja eesti kultuuriga, hõlbustab võimalikku repatrieerumist ning parandab võimalust levitada välismaal Eesti kohta objektiivset infot, talletada välismaist eesti kultuuripärandit.

EKA annab ühtsed suunised kõikide eesti keele valdkondade jätkusuutlikuks arendamiseks. Keeleprogramm on välja töötatud EKA ja ülalpool nimetatud programmide rakendamiseks.

Keeleprogrammi tegevused võib jagada neljaks omavahel tihedalt põimunud teemaks: eesti keel emakeelena, eesti keel väljaspool Eestit, eesti keel teise keelena ja eestlaste võõrkeeleoskus/mitmekeelsus. Keeleprogrammi mõõdikud on pärit EKAst ning keeleprogramm täidab EKA eesmärgi.

2.1. Eesti keele uurimise, õppimise ja õpetamise ning mainekujunduse tagamine

Eesti statistikaameti andmetel on eestlaste osatähtsus rahvastikus kasvanud 61 protsendilt (1990) 69 protsendini (2014), kuid eestlaste absoluutarv kahaneb aasta-aastalt (sama perioodi jooksul on see vähenenud 6%). Eesti keelt esimese koduse keelena rääkijate osakaal eestlastest on Eesti Tööjõu-uuringu andmetel olnud stabiilselt veidi üle 97%.

Eesti keele arendamine ja valdkonna uurimine on keele korrastamise ja jätkusuutlikkuse aluseks. Tegeletakse eesti keele grammatika- ja keelekäsitluste täiendamisega, tänapäevastatakse sõnaraamatuid jt keelekorraldusvahendeid. Keeletehnoloogiline areng ja keelekorpused on lisanud keeleuurimise võimalustesse uue dimensiooni.

Keelevaldkonda reguleerib keeleseadus koos rakendusaktidega. Seaduse täitmise järelevalvet teostab keeleinspeksioon.

Peamisteks probleemideks eesti keele kasutuse puhul on kujunenud ingliskeelestumine ja eesti keele kasutusvaldkondade vähenemine. Inglise keele surve tõttu on langenud eesti keele kasutus mitmetes valdkondades (nt majandus, kõrgharidus, teadus, IKT jt). Selleni viib mugavus kasutada mingit teist keelt (peamiselt inglise keelt), kus kogu terminoloogia on olemas. Oluliste keelekasutusvaldkondade loovutamine mõnele teisele keelele ohustab pikemas perspektiivis eesti keelt kultuuri, hariduse ja teaduse keelena ning vähendab eesti keele rolli ühiskonnas. Süsteemseid alusuuringuid selle riski hindamiseks läbi viidud ei ole ning seetõttu puudub ka selge ülevaade, kuivõrd ohustatud eesti keel juba praegu on.

Oluline on tähtsustada eesti keele oskuse rolli üldharidus- ja kutsekoolides kogu õppekava ulatuses. Hea eesti keele oskus on kõikide eesti keeles õpitavate ainete mõistmise eelduseks: keeleoskusele tuleb pöörata tähelepanu ka muude õppeainete tundides, kuna kaudselt mõjutab eesti keele oskuse tase kõikide eesti keeles õpitavate ainete ning eesti keeles sooritatavate eksamite tulemusi. Kutsehariduse vallas on oluline oskuskeele terminoloogia valdamine, funktsionaalne keeleoskus ja head suhtlemisoskused nii kõnes kui kirjas. Kõrghariduses on kõikide erialade puhul olulise tähtsusega erialaterminoloogia loomine ja juurutamine ning akadeemilise väljendusoskuse õpetamine. Kõikide erialade tähtsamate teadustulemuste avaldamine eesti keeles aitab säilitada ja arendada eesti teaduskeelt. Oluline on vältida mistahes teadusala täielikku võõrkeelestumist.

Eesti keele valdkonna väljakutseks on funktsionaalse eesti keele oskuse arendamine ja selleks kvaliteetsete võimaluste loomine eestikeelses alushariduses, üldhariduses, kutsehariduses, kõrghariduses ja täiskasvanuhariduses. Eesti keele arengukava (2011–2017) ja selle elluviimine peab tagama suurema huvi eesti keele kui läbiva oskuse (üldpädevuse) omandamiseks ja kasutamiseks. Endiselt on oluline keeleõpetajate kutse populariseerimine ja väärtustamine.

2.2. Eesti keele õppevõimaluste loomine väliseesti kogukondades ja välismaa kõrgkoolides

Akadeemilist eesti keele õpet ning keeleõpet toetatakse erinevates riikides asuvate eestlaste kogukondade üldharidus- ja pühapäevakoolides, seltsides, lasteaedades, mudilasringides ning keelekursustel. Haridus- ja Teadusministeerium (edaspidi HTM) on koostöös Eesti Instituudiga

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele.
Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu muutmisega

saatnud igal aastal keskmiselt 20 000 euro väärtuses õppematerjale välismaal eesti keelt ja/või eesti keeles õpetavatele koolidele ning ülikoolidele. Eesti keelt õpetab väljaspool Eestit u 100 õpetajat ja 50 lektorit. Kuna eestlaste kogukonnad välismaal suurenevad (vt tabel 1), suureneb ka vajadus toetuste ja toetusmeetmete järele. Rahvusvahelistumise ja Euroopa lõimumise kontekstis on oma keele ja kultuuri tutvustamisel väljaspool kodumaa piire üha suurem tähendus.

Tabel 1. Eesti keele õppurid väljaspool Eestit 2008/09–2014/15 õppeaastal

	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Välismaal eesti keelt õpetavate üldharidus- ja pühapäevakoolide, seltside, lasteaedade, mudilasringide ning keelekursuste arv	32	33	35	52	54	59	63
Välismaal eesti keelt õppivate laste arv	1210	1330	1600	2050	2700	3200	3250
Eesti keelt õpetavate väliskõrgkoolide arv	33	34	36	34	34	29	29
Väliskõrgkoolides eesti keelt õppivate üliõpilaste arv	677	700	720	760	860	950	950

HTM on avanud eesti keele lektoraadid nendes välisriikide kõrgkoolides, kus Eesti huvid seda nõuavad ja kohapealne valmisolek on olemas. Eesti keele ja kultuuri õpet toetatakse rohkem kui 30 maailma erineva riigi kõrgkoolis (vt tabel 1), sh 10 Eestist saadetud lektoriga. Alates 2012. aastast ei ole piiratud ressursside tõttu olnud võimalik välismaal uusi lektoraate avada, kuigi mitmete riikide ootused ja valmisolek selleks on olemas. Omapoolset initsiatiivi on näidanud nt õpetuskohad Istanbulis, Firenzes, Viinis, Madridis, Londonis, Pihkvas, Seattle'is jne, kuid vahendite puudusel ei suuda Eesti soovidele vastu tulla. Paigus, kus eesti keelt on seni õpetatud kohapealsete õpetuskeskuste initsiatiivil (Tokio, Indiana, Seattle'i jt ülikoolid), oodatakse samuti eesti keele õppe jätkumiseks täiendavat tuge Eesti riigilt. Senise eelarve jätkudes ei ole võimalik tekkinud vajadust rahuldada.

Väljakutseks on võimekus rahuldada kasvavat huvi akadeemilise eesti keele ja kultuuriõppe vastu välismaal ning tagada suurenev toetus välismaale kolinud eesti laste eesti keele oskuse säilitamiseks. Väljakutseks on ka terviklike erinevaid lähtekeeli ning õppijate tasemeid arvestavate eestikeelsete e-õppematerjalide loomine ning Eestisse tagasipöörduvate perede lastele haridustee jätkamiseks soodsate tingimuste tagamine.

2.3. Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine

Uuringud näitavad, et eesti keele oskamatus on oluline tegur haridusest ja tööturult kõrvale jäämisel. HTMi, Statistikaameti ja Praxise koostöös valminud analüüs „Täiskasvanuhariduse prioriteetsed sihtrühmad maakonniti“ (2014) näitab, et mitte-eestlaste riigikeele oskusega on suurimad probleemid maakondades, kus mitte-eestlaste osakaal elanikkonnast on suurim. Riigikeele oskusega elanikud moodustavad elanikkonnast olulise osa Harjumaal (12%), Tallinnas (20%), Ida-Virumaal (59%), Valgamaal (8%). Analüüsist selgub ka, et kõigis maakondades, kus elab mitte-eestlasi, on nende hõivemäär madalam kui eestlastel.

2013. aastal moodustavad Eesti tööjõu-uuringu andmetel kogu 15–29-aastaste vanusegrupist eesti keelt mitteoskavad haridusest ja tööturult eemale jäänud noored (3,5 tuhat) umbes ühe protsendi. Kõik eesti keelt mitteoskavad noored moodustavad kogu 15–29-aastaste vanusegrupist umbes 4% ning kõigist sama vanadest mitte-eestlastest 26%. Eesti keelt oskavate mitte-eestlaste osakaal on küll 10 aasta jooksul kasvanud, kuid viimastel aastatel jäänud suhteliselt stabiilsele tasemele. Endiselt on suureks väljakutseks Vabariigi Valitsuse määrusega „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ kehtestatud keeleoskuse nõuete täitmine.

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele.
Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu muutmisega

Aktiivse eesti keele oskusega mitte-eestlaste osakaal elanikkonnas väheneb liiga aeglaselt – madal riigikeele oskuse tase nõrgendab mitte-eestlaste positsiooni tööturul ja takistab karjääri. Kvalifitseeritud eesti keele õpetajate hulk ning õpetajate juurdekasv ei ole piisav¹, ka õppijate motivatsioon on endiselt madal. Täiskasvanute koolitamisel tuleb kvalifikatsiooni tõstmine siduda keeleoskuse taseme tõstmisega.

Eesti keele ja teiste keelte õppimiseks loodud võimalused (ka e-õpe) tuleb teha kättesaadavaks kõigile õppijatele nii Eestis kui ka väljaspool Eestit, koolitada keeleõpetajaid. Täiskasvanud õppijate eesti keele kui teise keele oskuse tõstmise ja laiendamise riigipoolne toetuskeem vajab ülevaatamist.

Alates 2011. aastast rakendus eestikeelsele aineõppele ülemineku kava gümnaasiumis ning alates 2014 on gümnaasiumiastmes valdavaks õppekeeleks eesti keel. Põhikooliastmes on suurenenud eestikeelses õppes osalevate eesti keelest erineva emakeelega õpilaste osatähtsus (võrreldes 2004. aastaga kasvanud 5,5% võrra).

2.4. Võõrkeele õpetamise ja õppe toetamine ning mitmekeelsuse tagamine Eestis

Eesti koolides õpib inglise keelt summaarselt üle kahe korra enam õpilasi kui sellele järgnevat vene keelt (2014/15. õa). On oluline laiendada õpitavate keelte valikut, koostada õppematerjale ja koolitada õpetajaid. Eesti üldhariduskoolides on viimase kümne aasta jooksul muude võõrkeelte õppijate arv kasvanud viiendiku võrra ning näiteks prantsuse keele õppijate absoluutarv ei ole vähenenud. Üldises õpilaste arvu vähenemise kontekstis (sh kontekstis, kus ka inglise, saksa ja vene keele õppijate absoluutarvud on vähenenud), on see positiivne trend. Samas on suhteliselt kõige enam vähenenud saksa keele õppijate osakaal – kui 2005/06. õppeaastal õppis saksa keelt veel 16,5% kõigist üldhariduskoolide statsionaarse õppe õpilastest, siis 2014/15. õppeaastaks on see osakaal langenud 9,8%-ni.

Võõrkeelte õpetamise väljakutseteks on uurida ühiskonna nõudlust erinevaid võõrkeeli oskavate spetsialistide järele, mõõta gümnaasiumilõpetajate võõrkeelte oskust Euroopa keeleõppe raamdokumendi põhimõtete alusel. Võõrkeelte strateegia (2009-2015) elluviimine peab tagama suurema huvi võõrkeelte oskuse kui läbiva oskuse (üldpädevuse) omandamiseks ja kasutamiseks. Ka keeleõpetajate kutse populariseerimine ja väärtustamine on osa võõrkeeleõppe toetamisest.

3. Programmi eesmärk ja mõõdikud

Programmi eesmärk: eesti keel on arenenud kultuur- ja suhtluskeel ning Eestis väärtustatakse mitmekeelsust.

Mõõdik	Algtase 2011	2016	2017	2018	2019
<i>Siht- ja sidusrühma hoiakud eesti keele suhtes</i>					
Uuringus osalejate määr, kes on nõus väitega, et eesti keel on eestikeelse kultuuri lahutamatu osa (%)	82	82	ei mõõdeta	ei mõõdeta	82
Uuringus osalejate määr, kes on nõus väitega, et eesti keel on vajalik Eestimaal elamiseks ja töötamiseks (% vastanutest)	79	81	ei mõõdeta	ei mõõdeta	81
Uuringus osalejate määr, kes on nõus väitega, et eesti keel on osake eestimaalaseks olemisest (%)	78	80	ei mõõdeta	ei mõõdeta	80

¹ Aastatel 2008/09.–2013/14. eesti keele kui teise keele õpetaja / võõrkeeleõpetaja eriala lõpetanutest õpetavad 2014/15. õppeaastal üldhariduskoolides vaid umbes pooled. Nende hulk, kes vaatlusalusel perioodil üldse õpetajana tööle läksid, on vaid veidi suurem.

4. Programmi meetmed ja tegevused

4.1. Meede 1. Eesti keele uurimise, õppimise ja õpetamise ning mainekujunduse tagamine

Eesmärk: Toetada eesti keele jätkusuutlikku arengut eesti keelt emakeelena kasutajate seas.

Mõõdik	Algtase (2014)	2016	2017	2018	2019
Gümnaasiumihariduse omandanud noorte eesti keele kui emakeele lõpueksami keskmine tulemus punktides (maksimaalne 100)	vähemalt 64 punkti	vähemalt 64 punkti	vähemalt 64 punkti	vähemalt 64 punkti	vähemalt 64 punkti
Gümnaasiumihariduse omandanud noorte eesti keele kui emakeele lõpueksamil 80 või enam punkti saanud õpilaste %	18	18,5	19	19,5	20
Gümnaasiumihariduse omandanud noorte eesti keele kui emakeele lõpueksamil 20 või vähem punkti saanud õpilaste %	0,3	0,29	0,28	0,27	0,26

Sihtrühm: eesti keelt emakeelena kõnelevad inimesed Eestis (Eesti keelt esimese kodukeelena rääkivaid 15-74-aastaseid oli 01.01.2014 seisuga Eestis 671 800 inimest ehk (67,8%) kogu Eesti elanikkonnast (Eesti Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuringu andmed))

Tegevus 1.1: Eesti keele elujõu tagamine

Eesti keele kui emakeele suunal on neli fookust, mis on seotud kirjakeele funktsionaalsuse ja kultuurkeelena toimimise tagamisega, eesti keele õpetamisega erinevatel haridusastmetel ja –liikides, eesti keele erikujude elujõulisuse toetamise, erivajadustega inimeste keeleõppe toetamise ning keeleseaduse täitmise järelevalvega.

Tegevuse eesmärk on kindlustada suhtlemiseks ning riigi toimimiseks ühtne aja- ja olukohane kirjakeel, erialane oskuskeel ning võimaldada keelekogude ja keeletehnoloogilise toe arendamise ja eesti keele uurimise kaudu keele elujõu säilitamiseks vajalikku korraldust ning arengut. Oluline roll kirjakeele funktsionaalsuse tagamisel on keelteavistustööl, mille kaudu jõuab keeleteema olulisus, tehtud keelealased otsused ja arusaamad laiema kasutajaskonnani, et väärtustada eesti keelt. Selleks:

- Koostatakse eesti keele sõnaraamatuid, ülevaateid ja käsiraamatuid, täiendatakse keelekorpusseid ja andmebaase, tellitakse valdkonna uuringuid.
- Arendatakse keelehooldesüsteemi (nõustamine e-kirja ja telefoni teel, keelekorralduslikud väljaanded, e-keskkonnad), koostatakse, täiendatakse, ajakohastatakse keelekorraldusvahendeid.
- Igal aastal antakse välja J. Wiedemanni keeleauhind ja aasta keeleteo auhind.
- Toetatakse terminoloogiakomisjonide tööd, koostatakse terminisõnastikke ja -andmebaase, laiendatakse andmebaaside virtuaalset kättesaadavust, osaletakse rahvusvahelises terminoloogiatoos ja teadustegevuses (Eestikeelse terminoloogia programm 2013–2017).

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele. *Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu muutmisega*

- Toetatakse sugulasrahvaste keele ja kultuuri säilimist. Rakendatakse soome-ugri keelte alast arendustegevuste programmi, tugevdatakse ja laiendatakse hõimurahvaste vahelist koostööd, soome-ugri-alast teadustööd ja võimaldatakse hõimurahvaste üliõpilastel eesti kõrgkoolides haridust omandada (Hõimurahvaste programm IV: Riiklik abiprogramm uurali (soome-ugri ja samojeedi) põlisrahvaste keelte ja kultuuride toetuseks (2015-2019)).
- Toetatakse alusuuringute läbiviimist eesti keele seisundi hindamiseks ning siht- ja sidusrühma hoiakute väljaselgitamiseks eesti keele suhtes.

Tulemus: tagatud on kirjakeele ühtsus, üldarusaadavus, asja- ja ajakohasus, toimib oskus- ja teaduskeele arendamine, eesti keele uurimine ja keelekogude arendamine, samuti ka keeletehnoloogilise toe, keelekorraldusvahendite ja keelenõu arendamine, välja on antud keeleauhinnad. On toetatud hõimurahvaste kultuuri ja keele säilimist.

Tegevus 1.2: Tingimuste loomine eesti keele valdamiseks, kasutamiseks ja eesti keelt väärtustavate hoiakute kujundamiseks Eesti haridussüsteemis

Tegevuse eesmärk on tagada eesti keele valdamine kõikidel haridustasemetel nii kõnes kui ka kirjas, kujundada eesti keelt väärtustavaid hoiakuid, juurutada erialakeele terminoloogiat, tagada eesti keele säilimine ja kasutamine kõrgharidus- ja teaduskeelena.

Tegevuse raames: arendatakse üldhariduskoolide eesti keele õpet, toetatakse õpilaste ja õpetajate eesti keelega seotud õppetöövälisest tegevust ja arendatakse eesti keele riigieksamit; toetatakse eestikeelsete kõrgkooliõpikute koostamist (süvendatud tähelepanu e-õpikute väljaandmisel) (programm „Eestikeelsed kõrgkooliõpikud 2013-2017“); toetatakse emakeeleõpetajate erialast täienduskoolitust.

Tulemus: õpilastele ja õpetajatele on loodud võimalus osaleda koolivälistes keelega seotud tegevustes (olümpiaadid, keelelaagrid, keelepäevad, keeleauhindade valimine ja üleandmine, võistlused jms), eesti keele riigieksami reliaablus ja valiidsus on tõusnud, 2019. aastaks on välja antud vähemalt 30 erialaterminoloogiat kinnistavat kõrgkooliõpikut, vähemalt 100 eesti keele õpetajat võtab igal aastal osa erialastest täienduskoolitusest.

Tegevus 1.3: Eesti keele erikujude kasutamise ja säilitamise toetamine

Sihtrühm: 01.01.2014 seisuga oli Eestis 3349 nägemispuudega (2,4% kõigist kehtiva puude raskusastmega inimestest) ning 2012 kuulmispuudega inimest (1,4% kõigist kehtiva puude raskusastmega inimestest) ning 742 (0,5%) keele- ja kõnepuudega inimest; allikas: Sotsiaalkindlustusamet, Sotsiaalministeeriumi arvutused)

Tegevuse eesmärgiks on parandada keeleliste erivajadustega inimeste suhtlemise, õppimise ja töötamise tingimusi Eesti ühiskonnas, võimaldada ühiskonnaelus osalemist täisväärtusliku kodanikuna; luua tingimused eesti keele piirkondlike erikujude kui kultuuriväärtuste ja identiteedikandjate kasutamiseks ja säilitamiseks.

Projektipõhiselt toetatakse nägemis- ja kuulmispuudega inimeste keeleõpet ja nende jaoks mõeldud keeleõppematerjalide koostamist ning eesti keele piirkondlike erikujude õpetamist vastava piirkonna koolides.

Tulemus: Erivajadustega inimeste keeleõppe võimalused on paranenud ja eesti keele piirkondlike erikujude õpe koolides ja lasteaedades on säilinud vähemalt samal tasemel.

Tegevus 1.4: Järelevalve teostamine keeleseaduse täitmise üle

Eesmärk on keeleseaduse järelevalve abil tagada, et kogu Eesti territooriumil on asjaajamise keeleks eesti keel ja ametlik keelekasutus vastab kirjakeele normile.

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele.
Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu muutmisega

Jälgitakse keeleseaduses sätestatu täitmist kõikides olulistes keeleseadusega hõlmatud valdkondades (nii avaliku kui ka erasektori töötajate keelekasutus, ametliku keelekasutuse vastavus eesti kirjakeele normile, avaliku teabe eestikeelsus, äriühingute, avaliku teabe ja reklaami keelekasutuse korrektsus). Teostatakse järelevalvemenetlust.

Tulemus: Tagab nii avaliku kui ka ametliku keelekasutuse keelelise korrektsuse. Järelevalvemenetluse mahuks on orienteeruvalt 2500 kontrollakti aastas. Järelevalve tulemusena peab rikkumiste osakaal vähenema aasta-aastalt (%).

4.2. Meede 2. Eesti keele õppevõimaluste loomine väliseesti kogukondades ja välismaa kõrgkoolides

Eesmärk: eesti keele õppimise võimalused välismaal on paranenud, eestlaste huvi eesti keele õppimise vastu püsib.

Möödik	Algtase (2014)	2016	2017	2018	2019
Väliseestlaste osalus eesti keele õppes ja päevadel Eestis ja välismaal (inimeste arv aastas)	3350	3700	4300	4500	5250

Sihtrühm: väliseestlased, välismaal elavad eesti keele ja kultuuri huvilised (hinnanguliselt 150-200 000²)

Tegevus 2.1: Eesti keele õpetamise ja säilitamise toetamine väliseesti kogukondades (Rahvuskaaslaste programm 2014–2020)

- Toetatakse haridusprojekte ning väliseestlaste eesti kultuuriga seotud tegevusi (s.h eesti keele päevad välismaal).
- Toetatakse eesti keele õpetuskohti (u 50 kohta aastas) ja vähemalt 3200 väliseesti lapse haridust (lisatunnid, keelelaagrid, õppematerjalid Eestist).
- Antakse välja vähemalt 8 stipendiumit Eesti kutse- ja kõrghariduses omandamiseks.
- Koolitatakse väliseesti õpetajaid ning lähetatakse erihariduse saanud õpetajaid välismaa õpetuskohtadesse.
- Toetatakse eesti keele õppematerjalide koostamist nii vene kui ka inglise keele baasil.
- Töötatakse välja ettepanekuid, võttes arvesse 2015. aastal valmiva Rahvuskaaslaste programmi mõju-uuringu tulemusi rahvuskaaslastele suunatud tegevuste laiendamiseks ja täiendamiseks.

Tulemus: eesti keele õppimisvõimalused välismaal säilivad vähemalt varasemas mahus, välismaal eesti keelt ja kultuuri õpetavad õpetajad pääsevad pingerea alusel Eestis toimuvatele koolitustele, välismaal elavatele eesti lastele võimaldatakse eesti keele ja kultuuriõpet vähemalt samas mahus, vähemalt 8 Eesti päritoluga noorele võimaldatakse hariduse omandamise jätkamist Eesti kõrg- või kutsehariduses.

Tegevus 2.2: Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe korraldamine

- Koolitatakse ja lähetatakse erihariduse saanud lektoreid juba toetust saavatesse välismaa õpetuskeskustesse.
- Toetatakse akadeemiliste õpetuskeskuste tegevust eesti keeles ja eesti keele õpetamisel.

Tulemus: Välismaa õpetuskeskustes jätkavad tööd 10 lektorit. 2016 lisandub uus õpetuskoht, kuhu saadetakse üks uus lektor.

² Kirss, L., Välismaal elavad eestlased kui kasutamata tööjõuresurs? <http://mottehommik.praxis.ee/wp-content/uploads/2014/09/diasporaapoliitika.pdf>

4.3. Meede 3. Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine

Eesmärk: Parandada ja laiendada Eesti muukeelse elanikkonna eesti keele oskust.

Mõõdik	Algtase (2014)	2016	2017	2018	2019
Eesti keele tasemeeksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	51,5	54	54	54	55
B1 tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	61,8	62	62	62,5	62,5
B2 tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	38,2	38,3	38,4	38,5	38,6
C1 tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	30,1	30,2	30,3	30,4	30,5

Sihtrühm: Eesti muukeelne elanikkond (01.01.2014 seisuga elas Eestis venelasi 332 816; muid rahvusi: 65 556 (Eesti Statistikaamet, rahvastikustatistika). Vene keelt esimese kodukeelena rääkivaid 15-74-aastaseid oli 01.01.2014 seisuga 310 200 (31,3%) ning muud keelt esimese koduse keelena rääkijaid 9400 (0,9%) (Eesti Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuringu andmed))

Tegevused on suunatud eesti keelest erineva ema- või kodukeelega elanike eesti keele omandamise võimaluste mitmekesisemaks ja paindlikumaks muutmisele. Kõigil Eesti elanikel, sõltumata emakeelest, peavad olema võrdsed võimalused hariduse omandamiseks, tööturul hakkamasaamiseks ja ühiskonnas toimimiseks. Keeleoskus on aktiivse osaluse eeltingimus, kuid Eestis on suur hulk inimesi, kelle aktiivne eesti keele oskus ei ole sellisel tasemel, et nad saaksid töötada vastava kvalifikatsiooniga ametikohal, õppida soovitud õppeasutuses või tuleksid igapäevaelus toime ametiasutustega suhtlemisel. Puuduliku keeleoskusega elanikud on töajuturul ja hariduse omandamisel ebavõrdses positsioonis. Ebapiisav riigikeele oskus vähendab muukeelsete täiskasvanute võimalusi püsida hõives ja naasta pärast töö kaotamist hõivesse.

Tegevus 3.1: Toetatakse ja parandatakse eesti keele kui teise keele õppimise võimalusi

- Kujundatakse täiskasvanute eesti keele õppe kvaliteedi tagamise ja järelevalve süsteem.
- Vastavalt regulatsioonile hüvitatakse tasemeeksami sooritanutele ning Keeleseaduse §28 lõike 3 ja 4 alusel keeleksamile suunatud ja kodakondsuse taotlejate eesti keele õppe kulud.

Tulemus: ebapiisavalt keelt oskavatele inimestele, sh kodakondsuse taotlejatele ja ebasoodsas olukorras olevatele isikutele on loodud täiendavad tingimused, mis võimaldavad õppida eesti keele teise keelena. Hüvitise saajate arv püsib viimaste aastate keskmisel tasemel (ca 800 inimest aastas).

Tegevus 3.2: Eesti keele õpivõimaluste pakkumine avalikus sektoris töötavatele ebapiisava eesti keele oskuse ja nõrgema konkurentsivõimega inimestele

2014/15. õppeaastal töötab EHISe väljavõtte (seisuga 10.11.2014) kohaselt Eesti üldhariduskoolides, kutseõppeasutustes ning koolieelsetes lasteasutustes kokku 24 224 õpetajat³, neist üldhariduskoolides ligi 59%⁴, kutsekoolides ca 9% ja koolieelsetes lasteasutustes 33%⁵. Üldhariduskoolide õpetajatest on

³ Õpetaja on arvestatud õpetajate koguarvu sisse ühekordselt (näiteks kui õpetaja töötab nii üldhariduskoolis kui kutseõppeasutuses, siis õpetajate koguarvus kajastub ta ühe korra).

⁴ Üldhariduskoolide õpetajate hulka on arvestatud Tallinna Balletikooli üldharidusklasside õpetajad.

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele.
Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu muutmisega

1% A2 keeletase; 4% - B1 keeletase, 6% - B2 keeletase, 2% - C1 keeletase (79% - emakeel eesti keel). Nii Keeleinspektsiooni järelevalvetulemused kui ka mitmed uuringud ja EHISE andmed viitavad olukorrale, kus haridustöötajad, sh õpetajad, koolijuhid, kelle emakeel ei ole eesti keel, ei oska riigikeelt õigusaktidega nõutud tasemel.

Tegevusest toetatakse haridusvaldkonna töötajate eesti keele õpet. Toetust eraldatakse nendele haridusvaldkonna töötajatele, kellel nende ametikohtadele kehtestatud keelenõuded on veel täitmata. Lisaks sellele arendatakse eesti keele tasemeeksamite süsteemi, et hoida see vastavuses rahvusvaheliste standarditega ja tagada keeleoskustasemete võrreldavus Euroopa Liidu teiste riikide keeletasemetega, ning koolitatakse eesti keele kui teise keele õpetajaid Euroopa keeleõppe raamdokumendi, keeleoskustasemete hindamise ja Euroopa keelemapi teemal.

Tulemus: Aastaks 2020 on toetust saanud ja keeleõppe tegevustes osalenud 500 haridusvaldkonna töötajat, 75% toetatud eesti keele õppes osalenutest sooritab keeleeksami.

4.4. Meede 4. Võõrkeeleoskuse ja mitmekeelsuse toetamine (Eesti võõrkeelte strateegia 2009–2015⁶)

Eesmärk: tõsta Eesti elanike motivatsiooni õppida erinevaid keeli, mitmekesistada võõrkeelte õppimise võimalusi õpiviiside, õpikohtade ja keelte valiku osas, parandada keeleõppe kvaliteeti nii formaalses kui ka mitteformaalses hariduses.

Mõõdik	Algtase (2014)	2016	2017	2018	2019
Võõrkeele riigieksami sooritanud noorte osakaal (%), kes on saavutanud võõrkeele riigieksamil vähemalt B2 taseme	49,1 (kõik võõrkeele riigieksami tegijad);	50	51	52	55

Sihtrühm: Kogu Eesti elanikkond, sõltumata vanusest sh 2014/15. õppeaastal õppis üldhariduses 142 515 (sh statsionaarne õpe: 137236) inimest; kutsehariduses 25 237; kõrghariduses 55 214.

Eesti võõrkeelte strateegia tegevuste abil soovitakse tõsta Eesti elanike motivatsiooni õppida ja osata erinevaid keeli; mitmekesistada võõrkeelte õppimise võimalusi õpiviiside, õpikohtade ja keelte valiku osas; parandada keeleõppe kvaliteeti nii formaalses kui ka mitteformaalses hariduses; kindlustada keeleõpetajate koolituse kvaliteet ja parandada keeleõpetajate mainet ühiskonnas; luua võimalused keeleoskuse hindamiseks enesehinnangu ja institutsionaalsel tasandil.

Tegevus 4.1: Toetatakse erinevate võõrkeelte õpet Eesti haridusasutustes

- Toetatakse projektipõhiselt erinevate võõrkeelte õpetamisega alustamist haridusasutustes ja täiskasvanuhariduses.
- Jätkatakse üleminekut rahvusvaheliselt tunnustatud võõrkeele riigieksamitele.
- Alusuuring: ühiskonna nõudlus erinevaid võõrkeeli oskavate spetsialistide järele

Tulemus: Eestis on võimalik sooritada lisaks varasematele rahvusvahelistele võõrkeeleeksamitele ka soome keele võõrkeeleeksamit.

Tegevus 4.2: Toetatakse võõrkeelte õpetajate koolitamist

Toetatakse võõrkeelte õpetajate põhi- ja täienduskoolitust (sh Euroopa keeleõppe raamdokumendi, keeleoskustasemete hindamise ja Euroopa keelemapi teemal).

⁵ Koolitüübiti on õpetajate osakaalud kokku rohkem kui 100%, sest osa õpetajatest töötab rohkem kui ühes koolitüübis – nemad kajastuvad mitme koolitüübi juures.

⁶ Strateegia periood on pikendatud kuni 2017.

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele.
Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu muutmisega

Tulemus: Koolituse läbinud õpetajad lähtuvad õpetamistöös Euroopa keeleõppe raamdokumentidest ning kasutavad Euroopa keelemappi.

Tegevus 4.3: Toetatakse võõrkeelte alaste uuringute läbiviimist

Viakse läbi võõrkeelte-alaseid uuringuid, osaletakse rahvusvahelistes keeueuringutes, testides ja tasemetöodes ning rahvusvaheliste keeleinstitutsioonide töös, arendatakse CertiLingua tunnustussüsteemi.

Tulemus: uuringud on läbi viidud, võõrkeelte oskuse vajadus on Eesti elanike hulgas teadvustatud ja väärtustatud nii hoiakulisel kui ka käitumuslikul tasandil, Eesti osaleb rahvusvahelistes keelevaldkonna uuringutes.

5. Programmi elluviimist toetavad ja võimaldavad poliitikainstrumentid

Programm „Eesti keel ja kultuurimälu“, tegemist on TAI rakendusplaani/programmi tegevusega.

Keeletehnoloogia programm, tegemist on TAI rakendusplaani/programmi tegevusega.

Tegevuskava „Eesti keelest erineva ema- või kodukeelega täiskasvanute keeleõppe arendamine 2015–2018 (2020)“ (30. jaanuari 2015 haridus- ja teadusministri käskkiri nr 35) ja selle elluviimist toetavad ja võimaldavad poliitikainstrumentid.

Lõimumisvaldkonna arengukava „Lõimuv Eesti 2020“, sh kohanemisprogrammi pakkumine uussisserändajatele, ühise inforuumi ja kultuuriliselt mitmekesisusest teadlikkuse toetamine, igapäevaste kontaktide, suhtluse ja kaasamise toetamine ühiskonnas, etniliste vähemuste emakeele ja kultuuri toetamine, võimaluste loomine vähelõimunud välispäritolutaustaga eesti püsielanike ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja lõimumise toetamiseks jms.

„Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ Tööturu ja õppe tihedama seostamise programmi tegevus 1.7., sh kutsehariduse õpilaste täiendav üld- ja erialase eesti keele (sh formaalne ja mitteformaalne) õpe, kõrgharidustaseme õppurite täiendav akadeemilise ja erialase eesti keele õpe, kutse- ja kõrghariduse õppurite täiendav erialaste võõrkeelte õpe, erinevate haridustasemetega (üld-, kutse- ja kõrghariduse) keelealased koostööprojektid jm.

Teised „Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ valdkondlikud ja horisontaalsed programmid, mis toetavad ja võimaldavad keelte omandamist elukestvas õppes, sh nii formaalharidussüsteemis kui ka mitteformaalselt.

6. Programmi tegevuste eeldatav mõju läbivatele teemadele

Läbivad teemad	Programmi mõju läbivate eesmärkide saavutamisel
Võrdsed võimalused	Mõju on positiivne. Programmi raames luuakse võimalused Eesti muukeelsetele elanikele eesti keele õppeks, et parandada toimetulekut ühiskonnas ja tõsta konkurentsivõimet tööturul. Programmi raames parandatakse Eesti elanikkonna võõrkeelteoskust, parandamaks toimetulekut globaliseerivas maailmas.
Regionaalareng	Mõju on positiivne. Programmi raames toetatakse Eesti elanike piirkondlikku identiteeti, keelte õppe kaudu võimaldatakse kõikidel elanikel suhelda välismaailmaga, kaasata väliskapitali ja seeläbi parandada kohalikku tööhõivet, suunata Eesti arengut.
Infoühiskond	Mõju on positiivne. Programmi raames tagatakse nii riigikeele kui ka võõrkeelte õppe kaudu juurdepääs infoühiskonnale. Terminoloogia areng loob ühtse aluse IKT rakenduste kättesaadavaks tegemisel.
Riigivalitsemine	Pigem positiivne. Programmi raames teostatavad tegevused omavad otsest mõju eesti keele oskusele ühiskonnas, mis kaudselt mõjutab ka

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele.
Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu muutmisega

	riigivalitsemise toimimist tänu keelekasutuse paranemisele.
Keskonnahoid ja kliima	Mõju on neutraalne. Keskonnahoiule võib programmi mõju pidada kaudseks. Programmi raames omandatud keelteoskus võimaldab sihtgrupil mõista keskkonnaalast infot ja teavitust.

7. Programmi juhtimiskorraldus

Programmi täiendatakse igal aastal ühe aasta võrra st kooskõlas riigieelarvestrateegia perioodiga, mis tagab kooskõla riigi eelarvestrateegiaga ning riigi rahaliste võimalustega. Programmi kinnitab haridus- ja teadusminister peale riigieelarve seaduse vastuvõtmist.

Programmi kõikide meetmete, tegevuste elluviimise eest ja sihttasemete saavutamise eest vastutab HTM. Programmi rakendamist juhib HTM-i keeleosakond. Programmi ja toetavate instrumentide omavahelise kooskõla parandamiseks on moodustatud EKA kõikide ministri käskkirjaga kinnitatud eriprogrammide juhtkomiteed ja nõukogud.

Programmi tegevuste elluviimiseks sõlmib (vajadusel viiakse läbi hanked) HTM tegevuste elluviijatega lepingud ning iga-aastased vahendid eraldatakse ja oodatavates tulemustes lepitakse kokku riigieelarvelise toetuse kasutamise lepingutes.

Programmi täitmise kohta antakse aru igal aastal. Aastaruande koostab HTM koos programmi täiendamise eelnõuga ning kooskõlastab selle HTM siseselt, valdkondliku komisjoni ja vajadusel valdkonna partnerorganisatsioonide ja ekspertidega hiljemalt 28. veebruariks.

Programmi avalikustatakse HTM-i kodulehel.

8. Rahastamiskava

Meede	Tegevus	Tulud / Kulud	2016. a eelarve eelnõu (EUR)	2017. a RES (EUR)	2018. a RES (EUR)	2019. a RES (EUR)
	-	Tulud	-251 236	-220 207	-226 672	-230 715
10.1. Eesti keele uurimise, õppimise ja õpetamise ning mainekujunduse tagamine						
	10.1.1. Eesti keele elujõu tagamine	Kulud	2 411 290	2 517 859	2 520 153	2 517 315
	10.1.2. Tingimuste loomine eesti keele valdamiseks, kasutamiseks ja eesti keelt väärtustavate hoiakute kujundamiseks Eesti haridussüsteemis	Kulud	362 314,0	362 314,0	362 314,0	362 314,0
	10.1.3. Eesti keele erikujude kasutamise ja säilimise toetamine	Kulud	5 000,0	5 000,0	5 000,0	5 000,0
	10.1.4. Järelevalve teostamine Keeleseaduse täitmise üle	Kulud	375 359	375 359	375 359	375 359
Meede 10.1 kulud kokku		Kulud kokku	3 153 963	3260532	3260826	3259988
10.2. Eesti keele õppevõimaluste loomine väliseesti kogukondades ja välismaa kõrgkoolides						
	10.2.1. Eesti keele õpetamise ja säilitamise toetamine väliseesti kogukondades (Rahvuskaslaste programm 2014-2020)	Kulud	581 331,0	581 331	581 331	581 331
	10.2.2. Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe programmi elluviimine	Kulud	356 052	356 052	356 052	356 052
Meede 10.2 kulud kokku		Kulud kokku	937 383	937 383	937 383	937 383

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele.
 Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu
 muutmisega

10.3.Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine	10.3.1. Toetatakse ja parandatakse eesti keele kui teise keele õppimise võimalusi	Kulud	268 147	237118	243583	247626
	10.3.2. Eesti keele õpivõimaluste pakkumine avalikus sektoris töötavatele ebapiisava eesti keele oskuse ja nõrgema konkurentsivõimega inimestele	Kulud	110 000	110000	110000	110000
Meede 10.3 kulud kokku		Kulud kokku	378 147	347118	353583	357626
10.4. Võõrkeeleoskuse ja mitmekeelsuse toetamine Eestis	10.4.1.Toetatakse erinevate võõrkeelte õpet Eesti haridusasutustes		80 209	80 209	80 209	80 209
	10.4.2. Toetatakse võõrkeelte õpetajate koolitamist		135 620	135 620	135 620	135 620
	10.4.3. Toetatakse võõrkeelte alaste uuringute läbiviimist		16 670	16 670	16 670	16 670
Meede 10.4 kulud kokku		Kulud kokku	232 499	232 499	232 499	232 499
10. Keeleprogramm		TULUD KOKKU	-251 236	-220207	-226672	-230715
		KULUD KOKKU	4 701 992	4777532	4786291	4787496

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele.
 Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu muutmisega

9. Tegevuskava

Meet-me nr	Tegevus ja lõpptulemus	Vastutaja / Elluviija	Tulemus või väljund ja tähtaeg või elluviimise periood			
			2016 ⁷	2017	2018	2019
Meede 1. Eesti keele uurimise, õppimise ja õpetamise ning mainekujunduse tagamine	<p>Tegevus 1.1. Eesti keele elujõu tagamine</p> <p>Tulemus: tagatud on kirjakeele ühtsus, üldarusaadavus, asja- ja ajakohasus, toimib oskus- ja teaduskeele arendamine, eesti keele uurimine ja keelekogude arendamine, samuti ka keeletehnoloogilise toe, keelekorraldusvahendite ja keelenõu arendamine, välja on antud keeleauhinnad. On toetatud hõimurahvaste kultuuri ja keele säilimist.</p>	Eesti Keele Instituut, Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool, Emakeele Selts, Eesti Emakeeleõpetajate Selts	<p>Eesti keel toimib ühtse riigikeelena. Töötavad erialalised terminoloogikomisjonid. Toimunud on Multitermi ja Termeki koolitused terminoloogidele. Estermi andmebaasis on korrastatud-lisatud vähemalt 3000 kirjet, IATEs vähemalt 450 kirjet, kohanimede andmebaasi vähemalt 500 kirjet. Etümololoogilisi kirjeid lisatakse u 3000 aastas. Luuakse üksiksõnastike veebivariante (nt „Eesti põhisõnavara sõnastik“, „Eesti viipekeele-eesti keele sõnastik“ jt.) Täiendatakse idamurde, Kihnu, Setu, Hiiu, Kuusalu, Mulgi murdekeele sõnastikke.</p>	<p>Eesti keel toimib ühtse riigikeelena. Tegevus on pidev ja plaanipärane. Koostatakse ja võetakse vastu uus „Eesti keele arengukava“. Koostatakse tegevuskava riigikeele sajandi tähistamiseks 2019. aastal.</p>	<p>Eesti keel toimib ühtse riigikeelena. Eesti keel toimib ühtse riigikeelena. Eesti keele ühekõiteline sõnaraamat ÕS 2018 (80000-100000 märksõnaga) on ilmunud.</p>	<p>Eesti keel toimib ühtse riigikeelena. Tegevus on pidev ja plaanipärane.</p>

⁷ Detailne tegevuskava on ainult 2016. a kohta. 2017-2019 tegevuste detailsem vaade valmib 2015. a sügisel.

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele.
 Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu muutmisega

			<p>Arendatakse korpuste töötlemise programmi Sketch Engine funktsionaalsust, luuakse Estonian NC (560 milj sõnet).</p> <p>Keelenõu on antud u 8000 pöördujale (s.h nii kirjalikud kui ka suulised päringud). Toimib keelenõu keeleabikeskkond http://keeleabi.eki.ee</p> <p>Propageeritakse selge keele põhimõtteid, tegutseb veebileht www.selgekeel.ee ja toimuvad selge keele võistlused.</p> <p>Välja on antud Wiedemanni keeleauhind.</p> <p>HP programmi toel omandab Eestis doktorikraadi vähemalt 10 hõimurahvaste üliõpilast, hõimurahvaste keelte ja kultuuri säilitamiseks on toimunud vähemalt 50 projekti, välja on antud HP „Ilmapuu“, kirjandus- ja rahvusteaduste auhinnad.</p> <p>Valmib Eesti keele arengukava 2011-2017 rakendusplaan aastateks 2016-2017.</p>			
--	--	--	--	--	--	--

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele.
 Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu muutmisega

<p>Tegevus 1.2. Tingimuste loomine eesti keele valdamiseks, kasutamiseks ja eesti keelt väärtustavate hoiakute kujundamiseks Eesti haridussüsteemis</p> <p>Tulemus: õpilastele ja õpetajatele on loodud võimalus osaleda koolivälistes keelega seotud tegevustes (olümpiaadid, keelelaagrid, keelepäevad, keeleauhindade valimine ja üleandmine, võistlused jms), eesti keele riigieksami reliaablus ja valiidsus on tõusnud, 2019. aastaks on välja antud vähemalt 30 erialaterminoloogiat kinnistavat kõrgkooliõpikut, vähemalt 100 eesti keele õpetajat võtab igal aastal osa erialastest täienduskoolitusest.</p>	<p>Eesti Keele Instituut, Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool, Emakeele Selts, Eesti Emakeeleõpetajate Selts, SA Archimedes, Eesti Rakenduslingvistika Ühing, koolid, SA Innove</p>	<p>Välja on antud Keeleteo auhind. Toimuvad üleriigilised võistlused e-etteütlus, kokkuvõttevõistlus TUUM, üleriigilised keeleteemalised õpilasvõistlused, olümpiaadid, keelelaagrid.</p> <p>Vähemalt 100 eesti keele ja kirjanduse õpetajat osaleb erialalisel täienduskoolituskursusel.</p> <p>Antakse välja 6-8 terminoloogiat kinnistavat kõrgkooliõpikut, tegeletakse eesti keele riigieksami analüüsi- ja arendamisega.</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>
<p>Tegevus 1.3. Eesti keele erikujude kasutamise ja säilitamise toetamine</p> <p>Tulemus: Erivajadustega inimeste keeleõppe võimalused on paranenud ja eesti keele piirkondlike erikujude õpe koolides ja lasteaedades on säilinud vähemalt samal tasemel.</p>	<p>Eesti Keele Instituut, Võru Instituut, MISA</p>	<p>Antakse välja „Eesti viipekeele-eesti keele sõnastik“.</p> <p>Eesti keele piirkondlike erikujude õpe toimub võru, setu, kihnu, mulgi jt murdealade koolides ja lasteaedades.</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele.
 Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu muutmisega

	<p>Tegevus 1.4. Järelevalve teostamine keeleseaduse täitmise üle</p> <p>Tulemus: Tagab nii avaliku kui ka ametliku keekekasutuse keelelise korrektsuse.</p>	<p>Keeleinspeksioon</p>	<p>Järelevalvemenetluse mahuks on orienteeruvalt 2500 kontrollakti aastas.</p> <p>Järelevalve tulemusena peab rikkumiste osakaal vähenema aasta-aastalt (%).</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>
	<p>Tegevus 2.1. Eesti keele õpetamise ja säilitamise toetamine väliseesti kogukondades (Rahvuskaaslaste programm 2014–2020)</p> <p>Tulemus: eesti keele õppimisvõimalused välismaal säilivad vähemalt varasemas mahus, välismaal eesti keelt ja kultuuri õpetavad õpetajad pääsevad pingerea alusel Eestis toimuvatele koolitustele, välismaal elavatele eesti lastele võimaldatakse eesti keele ja kultuuriõpet vähemalt samas mahus, vähemalt 8 Eesti päritoluga noorele võimaldatakse hariduse omandamise jätkamist Eesti kõrg- või kutsehariduses.</p>	<p>Eesti Instituut, SA Archimedes, Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool</p>	<p>Vähemalt 3 välisriigis toimuvad eesti keele päevad, toetatakse eesti keele õpetuskohti (u 50 kohta aastas) ja vähemalt 3200 väliseesti lapse haridust (lisatunnid, keelelaagrid, õppematerjalid Eestist).</p> <p>Antakse välja vähemalt 8 stipendiumit Eesti kutse- ja kõrghariduses omandamiseks.</p> <p>Koolitatakse väliseesti õpetajaid (min 50 aastast) ning lähetatakse erihariduse saanud õpetajaid välismaa õpetuskohtadesse.</p> <p>Toetatakse eesti keele õppematerjalide koostamist nii vene kui ka inglise keele baasil.</p> <p>Töötatakse välja ettepanekuid, võttes arvesse 2015. aastal valmiva Rahvuskaaslaste</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele.
 Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu muutmisega

			programmi mõju-uuringu tulemusi rahvuskaaslastele suunatud tegevuste laiendamiseks ja täiendamiseks.			
Meede 2 Eesti keele õppevõimaluste loomine väliseesti kogukondades ja välismaa kõrgkoolides	Tegevus 2.2. Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe korraldamine Tulemus: Välismaa õpetuskeskustes jätkavad tööd 10 lektorit. 2016 lisandub võimaluse korral uus õpetuskoht, kuhu saadetakse üks uus lektor.	Eesti Instituut, SA Archimedes, Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool	Koolitatakse vähemalt 50 välismaal eesti keelt ja kultuuri õpetavat lektorit aastas. Välismaa õpetuskeskustes jätkavad tööd 10 lektorit. 2016 lisandub lisaelarve rahuldamise korral uus õpetuskoht Madridis või Greifswaldis.	Tegevus on pidev ja plaanipärane	Tegevus on pidev ja plaanipärane	Tegevus on pidev ja plaanipärane
Meede 3 Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine	Tegevus 3.1. Toetatakse ja parandatakse eesti keele kui teise keele õppimise võimalusi. Tulemus: ebapiisavalt keelt oskavatele inimestele, sh kodakondsuse taotlejatele ja ebasoodsas olukorras olevatele isikutele on loodud täiendavad tingimused, mis võimaldavad õppida eesti keele teise keelena. Hüvitise saajate arv püsib viimaste aastate keskmisel tasemel.	MISA, Keeleinspeksioon	Kujundatakse täiskasvanute eesti keele õppe kvaliteedi tagamise ja järelevalve süsteem. Vastavalt regulatsioonile hüvitatakse tasemeeksami sooritanutele ning Keeleseaduse §28 lõike 3 ja 4 alusel keeleksamile suunatud ja kodakondsuse taotlejate eesti keele õppe kulud (ca 800 inimest aastas).	Vastavalt regulatsioonile hüvitatakse tasemeeksami sooritanutele ning Keeleseaduse §28 lõike 3 ja 4 alusel keeleksamile suunatud ja kodakondsuse taotlejate eesti keele õppe kulud (ca 800 inimest aastas).	Vastavalt regulatsioonile hüvitatakse tasemeeksami sooritanutele ning Keeleseaduse §28 lõike 3 ja 4 alusel keeleksamile suunatud ja kodakondsuse taotlejate eesti keele õppe kulud (ca 800 inimest aastas).	Vastavalt regulatsioonile hüvitatakse tasemeeksami sooritanutele ning Keeleseaduse §28 lõike 3 ja 4 alusel keeleksamile suunatud ja kodakondsuse taotlejate eesti keele õppe kulud (ca 800 inimest aastas).

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele.
 Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu muutmisega

	<p>Tegevus 3.2. Eesti keele õpivõimaluste pakkumine avalikus sektoris töötavatele ebapiisava eesti keele oskuse ja nõrgema konkurentsivõimega inimestele</p> <p>Tulemus: Aastaks 2020 on toetust saanud ja keeleõppe tegevustes osalenud 500 haridusvaldkonna töötajat, 75% toetatud eesti keele õppes osalenutest sooritab keeleeksami.</p>	MISA	<p>Keeleõppe tegevustes on osalenud 200 haridusvaldkonna töötajat, 75% toetatud eesti keele õppes osalenutest sooritab keeleeksami.</p>	<p>Keeleõppe tegevustes on osalenud 200 haridusvaldkonna töötajat, 75% toetatud eesti keele õppes osalenutest sooritab keeleeksami.</p>	<p>Keeleõppe tegevustes on osalenud 200 haridusvaldkonna töötajat, 75% toetatud eesti keele õppes osalenutest sooritab keeleeksami.</p>	<p>Keeleõppe tegevustes on osalenud 200 haridusvaldkonna töötajat, 75% toetatud eesti keele õppes osalenutest sooritab keeleeksami.</p>
<p>Meede 4 Võõrkeeleoskuse ja mitmekeelsuse toetamine Eestis</p>	<p>Tegevus 4.1. Toetatakse erinevate võõrkeelte õpet Eesti haridusasutustes</p> <p>Tulemus: Eestis on võimalik sooritada lisaks varasematele rahvusvahelistele võõrkeeleeksamitele ka soome keele võõrkeeleeksamit.</p>	<p>Eesti Võõrkeeleõpetajate Liit, Goethe Instituut, Prantsuse Kultuuri Instituut, koolid</p>	<p>Haridusasutustes ja täiskasvanuhariduses on alustatud erinevate võõrkeelte õpetamisega. Gümnaasiumiõpilasi motiveeritakse saavutama kahes võõrkeeles B2 tase.</p> <p>Lasteaedade mängurühmades, ringides jätkatakse projektipõhiselt saksa, prantsuse jt keelte õpet.</p> <p>Jätkatakse üleminekut rahvusvaheliselt tunnustatud võõrkeele riigieksamitele (ettevalmistus YKI testi läbiviimiseks - soome keel).</p> <p>Viiakse läbi alusuuring: ühiskonna nõudlus erinevaid võõrkeeli oskavate spetsialistide järele.</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>

Eelnõu vastavalt 2016. a riigieelarve eelnõule (28.09 seisuga) ja kehtiva RESi otsustele.
 Programmi eelnõud (sh rahastamiskava) muudetakse kooskõlas 2016. aasta riigieelarve eelnõu muutmisega

	<p>Tegevus 4.2. Toetatakse võõrkeelte õpetajate koolitamist</p> <p>Tulemus: Koolituse läbinud õpetajad lähtuvad õpetamistöös Euroopa keeõppe raamdokumendist ning kasutavad Euroopa keelemappi.</p>	<p>Eesti Võõrkeeleõpetajate Liit, Goethe Instituut, Prantsuse Kultuuri Instituut, koolid</p>	<p>Toimub võõrkeeleõpetajate ametialane täienduskoolitus erialaorganisatsioonides (ingl keele õpetajate selts, saksa keele õpetajate selts, vene keele õpetajate selts, soome keele õpetajate selts). Aasta jooksul osaleb Euroopa keelemapi koolitusel vähemalt 20 võõrkeeleõpetajat. Vene keele rahvusvahelise eksami testijad läbivad koolituse viimase mooduli (20 õpetajat).</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>
	<p>Tegevus 4.3. Toetatakse võõrkeelte alaste uuringute läbiviimist</p> <p>Tulemus: uuringud on läbi viidud, võõrkeelte oskuse vajadus on Eesti elanike hulgas teadvustatud ja väärtustatud nii hoiakulisel kui ka käitumuslikul tasandil, Eesti osaleb rahvusvahelistes keelevaldkonna uuringutes.</p>	<p>Eesti Võõrkeeleõpetajate Liit, Goethe Instituut, Prantsuse Kultuuri Instituut, koolid, SA Innove</p>	<p>Eesti osaleb Euroopa Nüüdiskeelte keskuse programmi töös (ECML): Esitatakse andmeid EURYDICE ja EUROSTATi artiklite ja võrdlusuuringute koostamiseks. Osaletakse ECLMi töös, Euroopa Komisjoni keelevaldkonna töörühmas, EFNILi töös. Artiklite ja meediakajastuste kaudu propageeritakse Eestis võõrkeelte oskuse vajadust.</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>	<p>Tegevus on pidev ja plaanipärane</p>